

Kós Károly ismeretlen levelei

KOSZTOLÁNYI DEZSŐHÖZ

(Közli: Kiss Ferenc)

Erdélyi Szépmíves Céh
Cluj-Kolozsvár
Piata M. Viteazul 40.

Okvetlen és azonnal elolvasandó!

Kedves jó Barátom!

Egy nagy kérésem van Hozzád, melyet tudom, hogy tekintve kérésem okát és fontosságát úgy fogsz teljesíteni, ahogy azt én kérem. Tehát: Romániának is megalakult a maga Pen Club-sectioja, de abba annakidején és a mái napig sem a magyarság, sem a szászok (velünk egyetértve) nem kapcsolódtak be, miután a románok nemzeti türelmetlensége nem akarta megengedni egy befelé független, ill. autonóm magyar, illetőleg szász alszekció megalakulását és csak egyénenként kért fel minket a romániai szekcióba való belépésre. Hosszas és kellemetlen tárgyalások folytak erről már és sokszor, mert a román írók mégis restelték azt, hogy Pen-klubjukban egyetlen magyar, vagy szász író sincsen. Ez kifelé nem vallott dicsőségükre.

Most aztán, hogy az idei Kongresszus Budapesten lesz, éppen kellemetlen helyzetbe kerültek és ezt mindenképpen reparálni akarják. Tegnap a Bukarestben lakó Pen-klub-elnök sürgősen felkérte a most éppen Kolozsváron lévő Bánffy Miklós grófot, mint az erdélyi magyar írók Helikonjának vezetőjét, és a Helikon nevében már évek óta a Pen-klub ügyében megbízott tárgyalásvezetőjét, hogy vasárnapra Kolozsvárra jöjjön, egy utolsó és reménye szerint sikeres tárgyalásra abban a tekintetben, hogy a magyar írókat bekapcsolhassa a Pen-klubba. Előre jelezte, hogy a maguk részéről belemennek egy magyar és egy szász alszekció alakulásába, mely egy-egy alelnökséget kapna az országos klubban és megfelelő képviseletet. E kisebb-szekeciók nyelve és levelezése is lehetne magyar, ill. német, belső életük autonóm volna, amibe az országos vezetőségnek beleszólása nincsen.

Miután tehát a dolog komoly, nem merünk úgy leülni tárgyalni, hogy ne ismerjük pontosan a Pen-klub szabályait, meg organizációjának minden részét, szóval mindazt, amit ismernünk kell, ha azt nem akarjuk, hogy becsapjanak. Nem szabad kevesebbet követelnünk, mint ami a Pen-klub kódexe szerint megillet maximumként. Mert utólagos reklamációkkal csak kikacagtatnók magunkat.

De ilyen Pen-klub szabályzatunk, alkotmányunk, alapszabályunk nincsen. Nem is tudunk keríteni itt. A románoktól nem kérhetünk, mert kikacagnának.

Tehát hozzád fordulunk és kérlek erdélyi írótestvéreid megbízásából és nevében, hogy egy szabályzatot postafordultával és express levélben küldj el címemre, hogy vasárnapig itt lehessen. Megérted, hogy fontos és nem egyéni ügy és egyéni kérésem. Ezzel nem mernének zaklatni.

Nagyon kérünk és nagyon bizunk Benned, hogy ezt megteszed. Minden ebből felmerülő költségedet természetesen viseljük.

Előre is hálásan köszönöm úgy a magam, mint magyar és szász író társaim nevében szíves jószágodat (a szászokat is képviseljük a románokkal szembeni megállapodás szerint).

Igaz, régi és változatlan barátsággal üdvözöl
Kvár, 1932. III. 3.

Kós Károly

Erdélyi Helikon

1932. márc. 10. Tel. 7-74
Piata, M. Viteazul 40.

Kedves jó Barátom!

Hálás szívvel köszönöm mindnyájunk nevében a Pen-klub szabályok azonnal való megküldését. Oly pontosan fordult meg a levél és a válasz, mintha rendes-békeidőben volnánk. Éppen idejére, sőt szombaton délben már itt volt. Egyszóval nagyon-nagyon köszönjük. Az „... Balladáit” azóta megkaptad, mert természetesen elküldtük és nagyon örüdenénk, ha írnál róla. Kovács László kérte is Tőled és én csak megismételhetem azt, amit ő kért. Sőt, egyebet is kért Tőled és várja a válaszodat, ill. még inkább írásaidat.

A verset megkaptuk és köszönjük. De nem gondolod, hogy így egyedül oda-
lógatva nem hat egészen jól? Természetes, hogy ha verset adunk arravaló, reprezen-
táns költőtől, lehetőleg párosan, vagy még többet szeretünk hozni. A közönség is így szereti, de mi is. Mégis inkább reprezentálja a költőt. Tehát nagyon szeretnénk várni egy párjára, vagy valami írásodra, hogy Kosztolányit ne egy versével hozzuk, hanem jobban. Ez szerkesztői érdek elsősorban és bizonyos vagyok benne, hogy nem érted félre, de nagyon is megérted.

Szóval, nagyon kérlek, újból, miután voltál olyan jó és már teljesítetted egy kérésemet (és az a logika, ugye, hogy a teljesített kérés kötelezi a teljesítőt), hogy teljesítsd azt is, hogy írd nekünk, küldj nekünk. Jövő számunkba jól festene, ha Kosztolányi erősen szerepelne benne és minket, ill. Közönségünket speciálisan érdeklő írással is.

Vedd lelkedre, édes jó barátom kérésemet és lapunk kérését és adjál, hiszen adhatsz.

Mi pedig köszönjük azt, amit eddig adtál és maradok

igaz, régi barátsággal
Kós Károly

Erdélyi Szépmíves Céh
Cluj-Kolozsvár, Piata
(Fő-tér) 7. I.

Kedves Barátom!

Kaptam kedves leveledet és benne feleséged kéziratát. Ne vedd felületességnek, vagy hanyagságnak, vagy talán éppen barátságtalannak, ha őszintén megírom, hogy Kazár Lászlónak adtam át az egészet, aki az Erdélyi Helikon technikai szerkesztője azzal, hogy azt gondjaiba vegye. Én magam képtelen vagyok a szerkesztéssel komolyan foglalkozni, mert az én dolgom főképpen az Erdélyi Szépmíves Céh adminisztrációs és pénzügyi vezetése és másodsorban a könyvkiadás irodalmi és pénzügyi gondozása. S ezenkívül ezer és ezer erdélyi közéleti és főleg kultúrpolitikai munka, valamint a református egyházi ügyek egyik részének gondozása is. Ezt csupán magyarázatokképpen írom, mert hiszen Te onnan, ahol az író ír, a művész alkot és mindenki a maga mesterségét folytatja és kb. mindenki a maga helyén van, nem tudhatod, hogy itt nálunk ma a művészek és írók, akit a sors predestinál és akit az élet kijelöl, azt a munkáját és munkákat vállalni kell, amire hibáznak ma a magyar emberek és intézmények Erdélyben. Ma rajtam van a magam és családom és az egyetlen szóba-jöhető magyar könyvkiadó vállalat vezetésének minden gondja és felelőssége és ingyen ráadásul 40.000 kalotaszegi magyar (ez 32 falut jelent) kultúrája és részben

gazdasági élete irányításának és gondozásának nagyobb felelősségű munkája, persze ex honoris officinem, sőt én kell, hogy kitüntetésnek tartsam, hogy ez a nép engem választott ki erre a szerepre. És én azt valóban nagy megtiszteltetésnek is tartom.

Bizonyos, hogy nekünk ma tartalmasabb az életünk, mint a Tiétek ott. Ez a mi előnyünk Fölöttetek. De reádolgozunk erre és ez a mi hátrányunk Veletek szemben.

De ha jól meggondolom: mégse cserélném el ezt a sorsot a magyarországi magyar művészsorssal, ma sem, ennyi nehéz, kimondhatatlanul nehéz esztendő tanulsági után sem és a teljesen bizonytalan, de bizonyosan csak nehezebb jövődőtől való őszinte irtózásom dacára sem.

És boldog vagyok, mert tudom, hogy egyetlen igazi erdélyi művész sem cserélné el a maga itteni sorsát egy talán anyagilag jobb magyarországi sorssal. Aki tőlünk az elmúlt évek során elbúcsúzott, azt könnyű szívvel eresztettük el, és aki még el fog menni (mert készül még néhány), könnyebbedés lesz nekünk is. Inkább az a baj, hogy vannak, akiket menesztenénk, de nem mennek.

Bocsáss meg, hogy lehetetlen írással terheltelek, de én már nem fogok géppel írni és géppel gondolkozni. És az írásom nem javul tapasztalatom szerint.

Szeretettel öllelek

Kós Károly

Kolozsvár, 935. V. 9.

